

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. II. Quæ prosint et quæ contra obsint Ravennatum traditioni, qua
Sanctus, alique priores decem S. Apollinaris in sede Ravennate
successores a Spiritu sancto in specie columbæ apparente feruntur ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

AUCTORE
C. B.

§ II. Quæ prosint et quæ
contra obsint Ravenna-
tum traditioni, qua Sanctus,
aliique priores decem
S. Apollinaris in sede
Ravennate successores a
Spiritu sancto in specie
columbæ apparente fe-
runtur electi.

Sanctum mi-
raculo fuisse
designatum
episcopum,
popularis

Sanctus Marcellinus novemque ejus in sede
Ravennate decessores et proximus successor Seve-
rus a Spiritu Sancto, qui sub specie columbæ
supra eligendorum caput apparuerit, ad episco-
patum prodigiose fuerint assumpti, si modo popu-
lari, quæ apud Ravennates viget, crediturque,
traditione sit standum. Verum quid tamen de
hac statuendum? Fuisse re vera S. Severum col-
umbæ divinitus apparentis indicio episcopum
designatum, passim ab eruditis non revocatur in
dubium, quamvis interim id a scriptoribus sæculo
nono antiquioribus, annisque minus quadringen-
tis a re gesta remotis, memoriæ proditum non
inveniatur; quod vero ad S. Marcellinum novem-
que ejus decessores pertinet, septem ex his in Opus
nostrum, uti, quæ num. A dixi, sat aperiunt,
Majores nostri jam intulere; verum super tradi-
tione ista, prout simul et ad S. Severum, et ad
Sanctum nostrum novemque ejus decessores, seu
ad omnes undecim priores S. Apollinaris in sede
Ravennate successores sese extendit, nusquam
aperte mentem suam declararunt. Etsi enim mo-
numenta scriptorumque verba, illam non obscure
insinuantia, subinde, ut arguenti exigebat
ratio, tunc retulerint, essent tamen hæc veri-
tati consona, an dissona, minime pronuntiarunt,
relinque, Ravennati ecclesiæ a pluribus jam seculis
constanter creditam, maxime idcirco, quantum
opinor, quod ei invicte, integreque pro Ravenna-
tum desiderio probandæ documenta idonea non
suppeterent, diligentius aliis discutendam defi-
niendamque huc usque reliquerunt.

super qua non
temere pronun-
tiantium,
fert traditio.

C 10 Et vero, cum antiquas præterea particula-
rium ecclesiarum traditiones indubitanter ut falsas
commentitiasque absque ullis solidis et positivis,
ut vocant, argumentis rejicere, rationi etiam con-
sentaneum non sit, taliæque adversus antiquam
illam Ravennatum traditionem militare, verosim-
iliter non compererint, optimo sane prudentissi-
moque consilio id fecerunt, illorumque idcirco,
cum præterea non magis ad Sanctum nostrum,
quam ad ejus decessores, in Opere nostro jam
datos, illa spectet de prodigiosa ad episcopatum
electione traditio, vestigiis hic insistere, penitus-
que ab hac, super qua sane nil temere pronun-
tiantium intelligo, tum admittenda, tum etiam
rejicienda abstinere est factum. Attamen cum id
omnibus, qui res controversas dubiasque decidi
rationesve saltem, iisdem nature expendendis
librandisque aptas, proponi desiderant, futurum
forte non sit gratum, non tantum, quod apud nos
tom. VII Septembris in S. Aderito num. 2 factum
jam est, ad Hieronymum Fabri, qui traditionem
totis viribus propugnat, et ad Benedictum Bacchi-
nium, Muratorumque, qui, quæ illam falsitatis

reddere suspectam sunt nata, proponunt, lectores
curiosos remitto; verum etiam in gratiam eorum,
quibus forte tres hi scriptores ad manum non
fuerint, argumenta præcipua, quæ singuli in rem
suam adducunt, vel ipsis eorumdem verbis, vel
certe in compendium contracta describo, obser-
vationibus etiam, ubi id opportunum congruè
videbitur, subinde adjectis. Ab iis, quæ Hierony-
mus Fabri offert, exordior.

A 11 Hic scriptor in Opere, quod, ut jam dixi,
Sacra Ravennæ antiquæ Monumenta inscripsit,
annoque 1664 typis Venetis edidit, part. 1, pag.
344 et tribus seqq. omnia prorsus, quibus factam
priorum undecim S. Apollinaris successorum a
Spiritu Sancto in columbæ specie apparente ad
episcopatum electionem fulciri posse animadvertit,
studiosissime congerit, moxque, ubi hanc non nu-
dam esse simplicemque ecclesiæ Ravennatis tradi-
tionem, sed a magni nominis historicis affirmari,
fideique effici indubiæ nobilissimis plurium sæcu-
lorum monumentis, asseruit, diversis diversorum
temporum, qui prodigiosum illum electionis
modum calculo suo approbarunt testimoniove
confirmarunt, scriptores recenset. His porro
deinde, quibus etiam musicum seu tessellatum
Ursianæ seu cathedralis apud Ravennates ecclesiæ
opus monumentis tamen potius quam scriptoribus
annumerandum, inserit, varia antiqua, eum-
dem illum electionis modum indicantia, monu-
menta adjungit, Ravennatis scilicet ecclesiæ et
provinciæ Kalendaria, Breviarii Erfordiensis de
S. Severo Lectiones, editum de festorum dierum
cultu a Julio Feltrio Ruvereo, Urbinatum Car-
dinale archiepiscopo Ravennate, in concilio pro-
vinciali decretum, antiquissimam ecclesiæ S. Ja-
cobi Argentiensis Picturam, antiquum Ms., quod
in capituli Ravennatis archiepo servatur, Missale,
ac tandem ipsa, quæ abam in campo rubro cruce-
m, hujusque a dextris abam itidem columbam,
viridis olivæ ramo in rostro instructam, comple-
ctuntur, ecclesiæ Ravennatis insignia. Accipe
modo, quid in omnia hæc monumenta scriptores-
que, iisdem præmissis, observandum occurrat.

Scriptores
monumenta-
que, quibus
illud Fabrius
propugnat,

A 12 Hos inter Bollandus noster, tanquam qui
in SS. Severo, Calocero et Eleucadio Ravennatum
episcopis, tom. I et II Februarii datis, factam
priorum undecim S. Apollinaris successorum a
Spiritu Sancto in specie columbæ apparente
electionem pro probata habet, computatur; quod
quo jure sit, haud equidem perspicio. Etsi enim
ibidem Bollandus nonnulla, quibus superiorum ille
electionis modus adstruitur, auctorum anteriorum
verba transcribat, hæc tamen nec adoptat, nec an
veritati consonent, edicit. At vero, ut ut id ita
habeat, merito equidem præter recentiores non
paucos Desiderius Spretus, Petrus de Natalibus,
Ricobaldus Ferrariensis, ac tandem etiam B. Pe-
trus Damianus patria Ravennas, S. R. E. Cardi-
nalis episcopus Ostiensis, a Fabio pro electionis,
de quo hic disserimus, miraculo adducuntur, uti
etiam musicum seu tessellatum, utpote in quo prio-
res undecim, nec plures, S. Apollinaris successores
cum apparente supra singulorum caput columba
cernuntur expressi, ecclesiæ Ravennatis opus,
etiam a Majoribus nostris in S. Agapito ad XIV
Martii diem alibique non semel laudatum. Verum
et hoc, uti ipsemet docet Fabrius, ante annum 1442
non fuit exstructum, et e cunctis nominatis scri-
ptoribus antiquior est B. Petrus Damianus, qui
tamen ante sæculum decimum prope elapsam (adi
Operis nostri tom. III Februarii pag. 415) natus
non est, quique proinde an una cum antiquo illo
ecclesiæ

E

una cum
nonnullis,

F

A *ecclesie Ravennatis opere, memoratisque sequioris ætatis scriptoribus prodigiosam priorum undecim S. Apollinaris successorum, quorum postremus S. Severus anno 346 sedere incepit, electionis historiam, a qua sex amplius sæculis, inter annum circiter 1000 et annum 346 elapsis, abfuit, certam atque indubitam possit efficere, aliorum esto iudicium.*

quæ annotari
convenit, pro-
ponuntur.

13 Ad ea, quæ etiam in monumenta supra recensita observari convenit, jam progredior. Est pariter his omnibus, quantum opinor, B. Petrus Damianus antiquior, nihilque certe, quo contrarium apte vincat, Fabrius adducit in medium. Ait quidem, quæ ultimo loco laudat, ecclesie Ravennatis insignia mille amplius annis esse antiqua, utpote abhinc ipsa, quæ ex opinione apud eruditos communis modo recepta ab anno circiter 367 ad annum circiter 742 excurrit, exarchorum Ravennatum ætate jam usurpata; verum tam antiquum, de quo hic plura disputare non lubet, insignium illorum usum nec probat, nec, etsi probaret, propterea esset certo consequens, ut is ex prodigiosa illa, quæ ab apparente in specie columbæ Spiritu Sancto facta sit, priorum undecim S. Apollinaris in sede Ravennate successorum electione primitus fuisset inductus; quod tamen ad finem a Fabio intentum necessario requiri, nemo non videt. Porro hic scriptor monumentis, de quibus modo notata sufficiant, corollarii quodammodo vice etiam adjungit antiquam S. Severi Ravennatis episcopi Vitam, a Bollandi in Operis nostri tom. I Februarii illatam, quæ priores S. Apollinaris successores columbæ indicio electos, tom. cit. pag. 82 et seq. num. 4 luculentissime docet; verum hæc, cum anonymum, uti in Commentario eidem præmisso num. 5 docet Bollandus, sæculi dumtaxat decimi aut undecimi auctorem, ac proin B. Petro Damiano non multo antiquiorem, imo forte etiam recentiorem, habeat, scriptoribus monumentisque a Fabio pro prodigiosa illa electione allatis magnam pondus haud addit.

argumen-
tumque, tra-
ditioni sal-
tem favens,
adjungitur:

14 Validius nonnihil pro eadem ex Agnello, quem Fabius non vidit, quemque alioquin in subsidium etiam vocasset, potest argui. Etenim is scriptor, qui ex dictis Ravennatum antistitum Vitæ anno circiter 840 litteris consignavit, ac proin sesquisæculo ut minimum ante B. Petrum Damianum floruit, part. 1, pag. 169 S. Severum ad ecclesiam, quo novi Ravennatis episcopi electioni interesset, sese conferre meditantem, uxori in hæc verba inducit loquentem: Vadam, et videbo visionem mirabilem, quomodo de alto cælo columba veniet, et super electi caput conscendat; quæ sane solium jam dudum ætate Severi Spiritus Sancti sub visibili columbæ forma in Ravennatum pontificum electionibus supra caput eligendi descensum optissime indicare videntur: quamvis autem ex eo, quod Agnellus, quæ hic de S. Severo scribit, non ex antiquis monumentis, sed e multorum dumtaxat seniorum, uti ipsemet fateatur, narratione hauserit, plurimumque sæculorum spatio ab omnibus prioribus undecim S. Apollinaris successoribus abfuerit, non immerito forsitan possit contendere, prodigiosam horum columbæ indicio electionem recitatis scriptoris illius verbis certam haud effici, est tamen, quantum apparet, cur ex his concludatur, Ravennatum de illa traditionem sæculo decimo aut undecimo, contra ac nonnulli sentiunt, multo esse antiquiorem.

inde hanc,
cujus anti-
quitate Bac-
chiniis ratio-
cinio,

15 At vero si Bacchinio, cuius et Muratorii argumenta jam producenda sunt, stare velis, ne tantam quidem idcirco traditionis illius, quam

unde forsitan ortam suspicari quis queat, mox intelliges, antiquitatem admiseris; in Observationibus enim, quas Vitæ S. Severi scriptor ille subjungit, pag. 174 in eam, qua Severum prophético spiritu de propria futura electione Agnelliana proxime huc transcripta verba forsitan pronuntiasse, autumat, opinionem propendet, idque, quantum opinor, ob rationes contentas in ratiocinio, quod ibidem et pag. anteced. præmiserat, quodque eo fere reducitur: Agnellus de prodigiosa S. Severi ad episcopatum electione ita etiam cap. 1, pag. 163 scribit: Cujus (S. Severi nimirum) sacerdotium ab Omnipotente Domino tantum prædestinatum fuit, ut illius electione Spiritus Sanctus missus fuisset in specie columbæ, quam omnis populus viderunt corporalibus oculis, et super ejus caput requievit, unde in proverbium etc; quibus verbis innuere seu explicare videtur specialem anteaque Ravennæ insolitum, qui per Spiritum Sanctum, sub columbæ forma apparentem in S. Severi electione primum entuerit, divinæ providentiæ modum, huncque præterea suo de columba, quæ in desessorum S. Severi electione apparuerit, silentio, in omnium horum Vitæ ubique constanter sercato, sufficienter suadet.

AUCTORE
C. B.

16 Ad hæc Luidolphus presbyter, qui alteram scripsit S. Severi Vitam, a Bollandi tom. I Februarii pariter editam, monachum Ravennatem, quem ipsemet audiverat, inducit ibidem pag. 89, num. 7 de S. Severo ita loquentem: Orante autem populo, ecce, subito columba quadam desuper volitans super caput ipsius, cunctis cernentibus, consedit. Quod quidam pro signo accipientes, eum sacerdotio dignum judicabant: alii vero indigne ferentes, quod tam vilibus vestimentis indutus inter primos civitatis stare præsumpsisset, eum inhoneste, sicut ei uxor evenire optaverat, de ecclesia exire compulerunt, altera autem die in ecclesia latitare volens, etiam per columbam proditus sollicitabat corda intuentium. Tertia vero die, cum in ecclesia positi aliquod signum a Deo præstolarentur, ille, qui non in facie, sed in corde videt et judicat, quasi duritiam illorum increpans, eum sicut prius per columbam sacerdotio dignum palam omnibus demonstravit.

hic quantum
ad substan-
tiam
E

17 Quibus verbis indicari videtur, Spiritus Sancti, sub columbæ specie supra eligendi Ravennatis antistitis caput apparentis, prodigium in S. Severi, priorum undecim S. Apollinaris successorum postremi, electione primum evenisse; iis enim monachus Ravennas, seu, si mavis, ex ea, quam ex ipso hujus ore accepit, relatione Luidolphus narrat, descendente supra Severi caput columba, aliquos eum dignum sacerdotio habuisse, alios secus, qui etiam illum extra ecclesiam expulerint, nec descensui secundo columbæ obedierint, sed expectaverint signum demonstrari; hæc autem omnia accidere non potuissent, si ex præcedentium pontificum electionibus compertum apud Ravennates fuisset, a Deo virum illum, super cuius caput columba appareret, episcopum designari. Jam vero cum eodem sæculo nono, quo ex dictis Agnellus, etiam Luidolphus presbyter, ut tom. Februarii cit. in Comment. ad Vitam S. Severi prævio num. 7 Bollandus docet, floruit, quis non e proxime recitatis illorum verbis concludat, sæculo ix labente aut etiam ad finem inclinante, peculiarem S. Severo æstimatam fuisse prodigiosam columbæ indicio electionem, quæ posterioribus temporibus communis credita est omnium Ravennatum antistitum, qui a S. Apollinare usque

descripto, ad-
versatur,
F

AUCTORE
C. B.
suspiciari for-
san quis pos-
sit, primitus
exortam,

ad S. Severum in Ravennati cathedra sederunt?

18 Ita prope quantum ad substantiam habet institutum a Bacchino loco cit. ratiocinium; quod si putes legitimum, videsis, tum an eo, in quem ex dictis hic scriptor propendit, sensu accipienda non sint Agnelli verba priori loco seu num.

14 huc transcripta, tum etiam an ex his perperam intellectis primitus orta non sit Ravennatum de prodigiosa priorum omnium undecim S. Apollinaris successorum electione traditio, quæ, quamquam quidem sæculo IX nondum esset pervulgata, temporis tamen lapsu ita invaluit, ut passim ab omnibus, Ravennatibus saltem, videatur fuisse admissa non modo sæculo XII, quo musicum supra laudatum Ursianæ seu cathedralis Ravennatis ecclesiæ opus fuit castructum, verum etiam sæculo XI, quo B. Petrus Damianus floruit, quoque, quod bene notandum est, duabus hisce vocibus, solito more, quæ difficultatis num. 14 propositæ nodum tangunt, adjectis, ipsissima fere Agnelli verba, ibidem recitata, Serm. I de S. Severo descriptis, uxori Sanctum hunc dicentem inducens: Vadam et videbo visionem mirabilem, videlicet, quomodo columba de cælo veniat et super electi caput solito more considerat.

et unde re
ipsa ortam,

19 Verum enimvero utut hæc de Ravennatum traditione habeant, Muratorius, ad quem tandem venio, longe aliam illius originem suspicatur. Audi ipsamet tom. I Scriptorum Italiæ part. 2, pag. 527 in ea, quam Ravennatis Historiæ Spicilegio præfixit, Præfatione suis verbis ita loquentem: Animadvertas velim, vulgo ibidem (Ravennæ nimirum) creditum Spiritum Sanctum sub visibili columbæ specie priores duodecim episcopos indicasse a clero et populo eligendos. Equidem persuasionem hanc iis (Ravennatibus) eripere mihi non est animus. Attamen suspicari non desino, an invaluisse potuerit hujusmodi opinio ex pictura aliqua veteri male intellectâ. Quum enim episcoporum olim electio ab ejusdem cleri et populi votis penderet, atque in ipsam influere, et quidem merito, putaretur divini Spiritus secreta motio, ac præsertim quoties in sanctos Viros electio cadebat, pictores illorum episcoporum imaginem efformantes, supra eorum caput Paraclitum sub columbæ specie appingebant, ut sensibile oculis exhiberetur, quod invisibili tantum actione peractum fuerat.

suspicietur
Muratorius.

20 Proinde ignarum vulgus subsequentium sæculorum accipere facile potuit typum pro historia, et fictionem pictori licitam tamquam rem certam. Ita vulgus tot martyres post abscissam cervicem non sine ingenti prodigio supervixisse, suumque caput propriis manibus alio detulisse sibi persuasit hac una ratione, quod eos in pictura caput suum manibus gestantes adspexisset, quum tamen pictores nihil aliud significare voluerint, nisi martyres illos capitis diminutione mortem pro Christo sustinuisse. Sunt et sexcenti hujusmodi errores, sive opiniones male suffultæ quibus tantum originem dedit pictorum licentia, perperam a posteris accepta atque explicata. Liceat Ravennatibus traditionem suam mordicus tueri; sed et mihi licuerit dubitationem meam hoc in loco exerere. Habes nunc, erudite lector, quæ faveant, et quæ contra adversentur Ravennatum traditioni, cui an assentiendum potius sit, quam dissentiendum, quisque modo pro arbitrio statuatur.

D

§ III. Tempus, quo Sanctus sedere inceperit et obierit.

Majores nostri de priorum Ravennatum antistitum serie chronologica loco non uno tractarunt, ac in primis guidem ad primam Februarii diem, S. Severo Ravennatum episcopo confessori sacram. Quid multa? In Commentario ad Sancti hujus Vitam prævio § 1, num. 4, nonnullis Fastis sacris, in quibus ad Kalendas Januarii Severi alterius, Ravennatis martyris, addito etiam episcopi titulo, memoria signatur in medium adductis, de posteriori hoc Severo, quem ad dictum Januarii diem in Opus nostrum jam intulerant, ita pronuntiant: Cum de martyre Ravennate Severo, quem Hieronymum. Rubeus ait 1 Januarii, alii 1 Febr. referunt, nihil constet, nisi sub Maximiano coronatum martyrio, an non suspicari fas sit, episcopum illum fuisse; sed cum ejus Acta laterent, posterioris Severi confessoris celebriorem conservatam memoriam? At severe pronuntiat Ughellus Tom. II Italiæ sacre, mendacium esse, asserere plures Severos. Non asserimus quidem; sed quo argumento severam suam censuram firmet vir doctissimus, non satis perspicimus. Fuisse certe celebrem jam olim opinionem de S. Severo ep. Ravennate martyre, patebit inferius ex Vita per Luidolfum, cui cap. 2, num. 5 ita Ravennas monachus respondet: « Severus, cujus tu Vitam scire desideras, non » fuit martyr, sed confessor. » Ergo de episcopo ita percunctatus erat Luidolfus, ut martyrem eum existimaret; si quidem quadret interrogationi responsio.

Sanctus,
quem, contra
ac Majores
nostri ali-
quando

22 His porro, postquam de S. Severi Ravennatis episcopi confessoris ætate, seu tempore, quo is sedere inceperit et obierit, nonnulla contra Hieronymum Rubeum § 1 disputarunt, num. 13 etiam subjungunt: Si quis antiquiorem fuisse S. Marcellinum probarit, eique successisse Severum aliquem, dicat sane, duos fuisse Severos, ipso non omnino repugnante Baronio, sed posterioris celebritate prioris obscuratam esse famam. Quid si episcopus fuit Severus ille martyr, quem diximus Kalendis Januarii colli, sub Maximiano interfectum? Multi, ut § superiori et ad illum diem diximus, episcopum et martyrem eodie statuunt. Neque ex Actis martyrii, quæ nulla extant, probari potest, episcopum non fuisse. Sunt itaque, uti e binis hisce huc jam transcriptis textibus patet, Majores nostri aliquando suspicati, ante S. Severum, episcopum Ravennatem confessorem, ac proin etiam ante Sanctum nostrum, utpote proximum hujus secundum ipsomet et dicenda decessorem in cathedra Ravennensi etiam sedisse S. Severum martyrem supra memoratum, quem etiam præcedere potuerit Marcellinus alter, a Sancto nostro distinctus, eoque antiquior. Verum S. Petrus Chrysologus, et ipse Ravennatum episcopus, ante annum CCCCLXVIII, quo e vivis excessit, de S. Apollinare, primo Ravennatum antistite, Sermone 128 locutus fuit in hunc modum: B. Apollinaris primo sacerdotio solus hanc ecclesiam Ravennatem vernaculo atque inclito martyrii honore decoravit. His autem verbis dilucide docemur, nullum omnino, si S. Apollinarem exceperis, Ravennatum antistitum, qui ante Petrum Chrysologum vivere, martyrio fuisse

suspicati sunt.
S. Severus
martyr, non
precessit,

F

coro-